

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
ЗДОБУВАЧАІВ ОСВІТИ ЧЕТВЕРТОГО КЛАСУ
(НПП «ІНТЕЛЕКТ УКРАЇНИ»)
НА 2025-2026 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

(здобуття освіти за екстернатною формою)

(складено відповідно до освітньої програми
ліцею №144 ім. Г. Ващенко м. Києва)

Схвалено
на засіданні
педагогічної ради
(протокол № 1
від 29 серпня 2024)

УКРАЇНСЬКА МОВА

4 клас (6 год/ тижд.)

Рекомендоване джерело: <https://intellect-ukraine.org/>

Результати навчання і пропонований зміст

Обов'язкові результати навчання	Очікувані результати навчання
«Взаємодію усно»	
критично сприймає інформацію для досягнення різних цілей; уточнює інформацію з огляду на ситуацію	- свідомо <i>сприймає</i> усну інформацію; - <i>ставить</i> уточнювальні запитання відповідно до мети слухання; - <i>виконує</i> усні інструкції вчителя щодо навчальних завдань
на основі почутого створює асоціативні схеми, таблиці; стисло і вибірково передає зміст почутого; переказує текст за різними завданнями	- <i>складає</i> за почутим асоціативні схеми, таблиці; - усно <i>переказує</i> текст (стисло, детально або вибірково) науково-популярного чи іншого стилю та одного з типів мовлення (розповідь, опис, міркування) — обсяг початкового матеріалу 70–100 слів
виокремлює необхідну інформацію з різних усних джерел, зокрема медіатекстів, для створення власного висловлювання з конкретною метою	- <i>вибирає</i> з почутого інформацію для створення власного висловлювання з конкретною метою (усне оголошення, усний відгук, усний стислий переказ); - <i>висловлює</i> власну думку про предмети, події, явища, у тому числі мовні, <i>доповнює</i> почуте власними спостереженнями; - <i>бере участь</i> у розігруванні навчального діалогу, у створенні діалогу на задану тему, навчального діалогу під час роботи в парі (5–6 реплік для двох учасників без урахування етикетних реплік початку та завершення діалогу) — одним з учасників діалогу може бути один з батьків
визначає та обговорює цілі, основні ідеї та окремі деталі усної інформації; пояснює зміст і форму текстів, зокрема медіатекстів, пов'язує, зіставляє із власними спостереженнями, життєвим досвідом, враховує думки інших осіб	- <i>передає</i> зміст почутого творчо (змінює оповідача в тексті-розповіді, послідовність наведених ознак в описі, аргументів у міркуванні, доповнює опис іншими ознаками, а міркування іншими аргументами); - <i>узагальнює</i> і <i>систематизує</i> почуту інформацію; - <i>зіставляє</i> тему й головну думку усного повідомлення з власними спостереженнями, поведінкою інших осіб
висловлює своє ставлення до усного повідомлення, простого тексту, медіатексту, обґрунтовує думки, спираючись на власний досвід	- <i>висловлює</i> власне ставлення до почутого, спираючись на набуті знання, власний досвід; - <i>висловлює</i> власну думку про предмети, події, явища, зокрема мовні, <i>доповнює</i> почуте, прочитане власними спостереженнями;

<p>висловлює власні погляди, підтверджує їх прикладами; дотримується найважливіших правил літературної вимови, висловлюючи власні погляди</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>висловлює</i> в коректній формі власні погляди на предмет обговорення; - <i>використовує</i> характерні для розмовного стилю мовні засоби; - правильно <i>вимовляє</i> та <i>наголошує</i> загальноживані слова у своєму висловленні; - правильно <i>називає</i> слова, вимову та правопис яких треба запам'ятати
<p>вимовляє з правильною інтонацією різні за метою висловлювання речення; використовує у власному мовленні засоби художньої виразності у творах різних жанрів</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>розпізнає</i> власні емоції; - <i>визначає</i> в медіапродуктах образні вислови й пояснює їх значення; - <i>створює</i> прості медіапродукти за певною комунікативною метою
<p>описує власні емоції прослуханого / побаченого; доречно використовує у власному мовленні формули мовленнєвого етикету</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>розповідає</i> про свої відчуття та емоції від побаченого та прослуханого; - <i>дотримується</i> під час мовлення норм літературної вимови
<p>Пропонований зміст</p> <p>Говоріння: фрагменти прозових та віршових творів, зразки усної народної творчості; складання діалогу за малюнком, описаною ситуацією — з опорою на допоміжні матеріали та без них; дотримання правил мовленнєвого етикету, культури спілкування; переказ (детальний або вибірковий) тексту з опорою на поданий або колективно складений план, опорні сполучення слів, а також без опори на допоміжні матеріали; висловлення своєї думки про предмет почутого, обґрунтування її, доповнення тексту на основі особистого життєвого досвіду; зразки зв'язного висловлення для наслідування, внесення доповнень, змін до тексту; складання зв'язного висловлювання (розповідь, опис, міркування) за малюнком, описаною ситуацією, з опорою на допоміжні матеріали (поданий зачин або кінцівку, опорні сполучення слів, поданий план та ін.); вираження власне ставлення до предмета висловлення.</p>	
<p>«Читаю»</p>	
<p>прогнозує зміст дитячої книжки за обкладинкою, заголовком, ілюстраціями та анотацією; володіє повноцінними навичками читання (вголос і мовчки), що дає змогу зрозуміти тексти різних видів</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>розрізняє</i> (практично) дитячі книжки за тематикою та жанрами, прогнозує зміст незнайомого твору за обкладинкою, заголовком, ілюстраціями та анотаціями; - <i>розрізняє</i> основні елементи навчальної книжки; <i>орієнтується</i> на сторінках довідників, енциклопедій, періодичних видань; - <i>володіє</i> повноцінною навичкою читання вголос і мовчки: <i>сприймає, розуміє</i> (під час читання, слухання) зміст творів (текстів) різних видів, <i>виділяє</i> в них суттєву інформацію; <i>читає вголос</i> наприкінці навчального року в темпі, не нижчому 90-95 сл./хв; усвідомлено й достатньо вільно <i>читає мовчки</i> в темпі, не нижчому 250 сл./хв; - <i>усвідомлено застосовує</i> різні види читання, <i>опрацьовуючи</i> зміст текстів; - <i>самостійно готується</i> до виразного читання; <i>добирає</i> та <i>правильно застосовує</i> під час читання, декламування, інсценування різножанрові твори,

	мовленнєві й позамовні засоби художньої виразності; <i>передає</i> з їх допомогою своє та авторське ставлення до змісту твору
описує емоційний стан персонажів, співпереживає	<ul style="list-style-type: none"> - <i>розповідає</i> про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту; - <i>зіставляє</i> пережиті під час читання почуття та емоції з власним емоційно-чуттєвим досвідом; - <i>уміє висловлювати</i> емоційно-оцінні судження (морально-етичного й естетичного характеру); обґрунтовувати свою думку; <i>виявляти</i> ставлення автора до зображеного
висловлює власне ставлення до творів, літературних персонажів, об'єктів мистецтва та навколишнього світу, наводить прості аргументи щодо власних думок, використовуючи текст, власний досвід та інші джерела; описує враження від змісту і форми медіатексту	<ul style="list-style-type: none"> - <i>пояснює</i>, що у творі подобається, а що ні (вчинки, мовлення персонажа, описи тощо); - <i>пояснює</i> зв'язок тексту із власним досвідом, навколишнім світом і раніше прочитаними текстами; - <i>пояснює</i> роль ілюстрацій, таблиць, графіків, схем для глибшого розуміння змісту тексту; - <i>висловлює</i> думку про те, як факти, ідеї прочитаного можуть допомогти в конкретних життєвих ситуаціях; - <i>обирає</i>, до кого з дорослих можна звернутися, аби впевнитися в правдивості прочитаної інформації
визначає мету читання (для задоволення, розваги, пошуку потрібної інформації) та обирає відповідні тексти	<ul style="list-style-type: none"> - <i>обирає</i> тексти (книжки) для читання, <i>може пояснити</i> власний вибір; - <i>упевнено орієнтується</i> на сторінці зошита з друкованою основою; <i>розрізняє</i> зміст художньої, науково-художньої, науково-популярної дитячої книжки, спираючись на її ілюстративний та довідково-інформаційний апарат
на основі тексту створює план	<ul style="list-style-type: none"> - <i>малює</i> або <i>добирає</i> ілюстрації до художнього тексту, створює аплікації, ліпить (наприклад, персонажів казок тощо); - <i>добирає</i> відповідні твори мистецтва, співзвучні з текстом
експериментує з текстом (змінює сюжет, переказує текст з іншої позиції, додає персонажів, імпровізує під час інсценізації)	<ul style="list-style-type: none"> - <i>уміє</i> користуватися прийомами казок, загадок, лічилок; складає римовані рядки; <i>бере участь</i> в інсценуванні прочитаних творів; озвучує фільми, мультфільми
<p>Усна народна творчість Скоромовки, чистомовки, загадки, прислів'я, приказки, вірш, пісня, притча, народні казки (побутові, чарівні, казки про тварин), міфи про створення світу й людей, легенди, байки Глібова Л., Глазового П..</p> <p>Прозові твори епічного характеру</p> <p>Оповідання (В. Сухомлинського, Л. Українка, І. Андрусак, В. Скомаровського, Дж. Лондона, Д. Дефо, Дж. Свіфт, Р. Еріх Распе), літературні казки. Гумористичні твори</p>	

(народні, авторські). Байки.

Драма (п'єса)

Поезія. Вірші поетів-класиків та сучасників, акровірш, пісні. Науково-популярна література. Відомості про авторів, про обставини написання творів, уривки автобіографій, визначення понять з теорії літератури.

Джерела, з яких можна отримати інформацію про письменника та його творчість.

Тексти побутового вжитку

Заголовок та його роль у тексті, тема, основна думка, сюжет, мораль, персонажі твору, дійові особи.

Характеристика виучуваних фольклорних і літературних жанрів. Жанрові ознаки твору. Засоби художньої виразності. Епітет, порівняння, персоніфікація, алегорія.

Мова художнього твору. Діалоги, монологи, оповідач, пряме й переносне значення слів у художньому тексті, засоби художньої виразності в тексті (епітет, порівняння, персоніфікація, алегорія). Висловлення, які характеризують персонажа, події.

Віршова мова. Рима, ритм, настрій у вірші.

Елементи аналізу художнього тексту

Місце і час подій, персонажі (вчинки, мотиви поведінки, думки, емоції), конфлікт або проблема, розвиток подій, розв'язка конфлікту.

Зв'язок змісту твору з відповідними життєвими ситуаціями. Аналіз вчинків персонажів (причини й наслідки).

Автобіографічні мотиви у творчості. Авторська позиція у творі. Автор та оповідач. Власне ставлення до вчинків персонажів.

Емоційний вплив літературних творів на читача. Настрій, почуття, які виникли під час читання твору; порівняння їх з почуттями, що викликали події власного життя.

Улюблений твір, улюблений персонаж.

Інтерпретація художнього тексту

Виразне читання, театралізація, читання за ролями, творчий переказ, створення власного тексту за аналогією, продовження тексту, ілюстрація.

Запитання до окремих абзаців і до тексту, складання за текстом плану.

Стратегії вдумливого читання. Перед читанням (визначення мети читання, прогнозування змісту); під час читання (розуміння лексики, створення в уяві картин за змістом, прогнозування розвитку подій, відповідь на запитання, поставлені перед читанням); після читання (зв'язок зображених подій з подіями власного життя, формування власного погляду на твір). Коло читання. Твори української і зарубіжної літератури, доступні й цікаві учням.

«Взаємодію письмово»

пише рукописними буквами розбірливо в темпі, який дає змогу записати власну думку та інформацію з різних джерел; створює висловлення, записує їх, ураховуючи мету та адресата і дотримуючись норм літературної мови, користується орфографічним словником; створює тексти різних типів і жанрів (казка, розповідь, опис, міркування); створює прості медіатексти, використовує різні форми їх презентації

- пише рукописними буквами розбірливо в темпі, що дозволяє записати інформацію під диктовку, з паперових носіїв та інших джерел, викласти власну думку, дотримуючись правил гігієни письма, основ правопису та культури запису;
- складає й записує зв'язані між собою речення, які описують зміст малюнка, частину інтер'єру класу, навчальну ситуацію на уроці тощо; складає й записує 4 запитання на задану тему та відповіді на запитання дорослого;
- упорядковує деформований текст: виділяє абзаци, переставляє частини тексту, вилучає речення, які не відповідають темі, додає кінцівку, замінює недоречно повторювані слова, забезпечує зв'язок між реченнями та абзацами тексту;

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>пише</i> детальний та вибірковий <i>перекази</i> за колективно й самостійно складеним планом, з опорою на допоміжні матеріали, дотримуючись структури висловлення; - <i>складає</i> самостійне <i>письмове висловлення</i> (60 слів) типу розповіді, опису, міркування на добре знайомі учням теми: за прочитаним твором, епізодом з переглянутого фільму, ситуацією з життя класу, родини і т. ін.; - <i>використовує</i> виражальні засоби мови; записує свою думку про предмет висловлювання; - <i>складає записку</i> з поясненням певного факту, привітання, запрошення, загадку, коротку казку тощо з орієнтацією на читача
<p>знаходить і виправляє орфографічні помилки, зокрема із застосуванням знань про будову слова; аналізує та вдосконалює створений текст відповідно до мети спілкування, перевіряє грамотність написаного</p>	<p>- <i>удосконалює</i> <i>письмовий текст</i>: знаходить і виправляє орфографічні, пунктуаційні помилки на вивчені правила, уміє користуватися орфографічним словником, аналізує та корегує створений текст відповідно до мети спілкування, до норм літературної мови</p>
<p>Комунікативна спрямованість процесу письма Взаємозв'язок почерку та характеру людини (загальне знайомство). Сім'ї алфавітів. Графіка, орфографія, пунктуація Буква як знак звука. Алфавіт. Велика буква в іменах людей, кличках тварин, географічних та астрономічних назвах, у назвах підприємств, літературних та музичних творів, пам'яток архітектури тощо. Правила оформлення висловлення на письмі (велика буква на початку речення, крапка, знак оклику, знак питання в кінці речення, коми при однорідних членах речення, при звертанні, у складному реченні, правила переносу слів, окреме написання службових слів). Правила оформлення діалогу на письмі. Орфограми «Перенос слів», «Ненаголошені голосні звуки», «Знак м'якшення», «Апостроф», «Власні назви», «Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних», «Подвоєння букв в іменниках жіночого роду на приголосний в орудному відмінку однини», «Подвоєння букв при збігові приголосних», «<i>Не</i> з дієсловами», «Дієслова на <i>-ться, -ися</i>», «Правопис дієслівних закінчень», «Правопис префіксів <i>з-(с-), роз-, без-</i>», «Правопис суфіксів» (прикметникових, іменникових); основні орфограми в числівнику, правопис найуживаніших прислівників, уживання особових займенників у непрямих відмінках з прийменниками. Орфограми в словникових словах. Найпоширеніші чергування в коренях слів. Орфографічний словник як джерело для перевірки орфограм. Будова словника та прийоми роботи з ним. Редагування як спосіб удосконалення тексту. Жанри писемного мовлення Лист, оголошення, подяка, запрошення, привітання, інструкція (рецепт) тощо як письмові висловлення. Розповідь, опис, міркування як типи тексту.</p>	

<p>Поняття про стилі тексту. Частина тексту: зачин, основна частина, кінцівка. Зв'язок між частинами тексту. Тема тексту та його головна думка. Ключові слова в тексті. Назва тексту. Назва тексту як відображення теми. Назва тексту як відображення головної думки.</p>	
<p>«Досліджую мовні та мовленнєві явища»</p>	
<p>аналізує значення слів з урахуванням контексту, будови слова, перевіряє власне розуміння значення слова за словниками;</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>пояснює</i> поняття «рідна мова» та «державна мова»; - <i>виділяє слово</i> як одиницю мовлення, сприймає його як об'єкт вивчення різними розділами мовознавчої науки;
<p>використовує у власному мовленні слова з переносним значенням, синоніми та антоніми, фразеологізми для досягнення мети спілкування; правильно вживає граматичні форми частин мови; правильно записує різні види речень за метою висловлювання</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>пояснює</i> лексичне значення слів, за потреби користується тлумачним словником; - <i>розрізняє</i> пряме й переносне значення слів та <i>вживає</i> їх практично; - <i>знаходить</i> у тексті художнього твору та мовленні персонажів синоніми, антоніми, слова з переносним значенням; - <i>розрізняє і тлумачить</i> найбільш поширені фразеологізми; - <i>уживає</i> синоніми, антоніми, фразеологізми у мовленні; - <i>розрізняє</i> граматичні форми слова та правильно їх <i>уживає</i>; - <i>знаходить і добирає</i> спільнокореневі слова, <i>аналізує</i> слова з прозорою будовою (основа й закінчення; корінь, префікс і суфікс); - <i>розрізняє</i> слова як частини мови: самостійні (іменники, дієслова, прикметники, займенники, числівники, прислівники) та службові (прийменники, сполучники, окремі частки); - <i>визначає</i> граматичні категорії іменників, дієслів; - <i>пояснює</i> роль прикметника в тексті та <i>добирає</i> прикметники за певним значенням; - <i>виокремлює</i> в тексті речення, розрізняючи їх види за метою висловлювання та інтонацією; правильно <i>будує</i> речення; правильно <i>користується</i> ними у мовленні

<p>створює прості мовні ігри, кросворди, ребуси, експериментуючи звуками, словами, фразами; виокремлює характерні риси свого мовлення (улюблені слова, фрази); спостерігає за їх впливом на співрозмовників; коригує своє мовлення</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>створює</i> прості мовні ігри за аналогією: зміна звука — зміна лексичного значення: <i>зуб</i> — <i>суп</i> тощо; - правильно <i>наголошує</i> слова, <i>розрізняє</i> значення однакових слів з різними наголосами, <i>складає</i> загадку з такими словами; - <i>утворює</i> нові слова від поданого; - <i>самостійно</i> <i>будує</i> власне висловлення за поставленою метою на основі сприйнятої інформації або випадку з життя; - <i>удосконалює</i> власне мовлення, вживаючи різні засоби виразності у своїх висловленнях; - <i>аналізує</i> власні висловлення на предмет їх змісту (розкриття теми, основної думки), ужитих мовних засобів та вдосконалює їх; - <i>виявляє</i> особливості мовлення літературних персонажів, оцінює їх та порівнює з особливостями власного мовлення;
--	---

Досліджую загальні поняття про мову та мовлення

Мова як засіб людського спілкування і пізнання. Мова людини, тваринні мови та формальні. Рідна мова, державна мова. Українська мова серед інших мов світу. Рідна мова і споріднені мови. Спостереження за звучанням і написанням слів у споріднених мовах.

Досліджую фонетичні, орфоепічні та графічні явища

Звуки як одиниці мовлення. Співвідношення звуків і букв. Звукова модель. Фонетична транскрипція. Звуковий розбір слова. Голосні звуки та приголосні звуки. Спостереження за роботою мовленнєвих органів (язик, губи, зуби) під час вимовляння звуків. Характеристика приголосних звуків за місцем творення (зокрема, губні), характером звучання (шиплячі), співвідношення голосу й шуму (сонорні, дзвінкі, глухі). Позначення звуків буквами. Апостроф як графічний знак.

Практичне засвоєння й удосконалення нормативної (без оглушення) вимови дзвінких приголосних у кінці слова й складу. Тверді, пом'якшені та м'які приголосні звуки. Позначення твердості та м'якості приголосних звуків на письмі. Знак м'якшення. Подовжені м'які та пом'якшені приголосні звуки. Удосконалення вимови та правопису слів з апострофом перед *я, ю, є, ї*, апостроф після префіксів. Склад. Перенесення частин слів з рядка в рядок по складах, зокрема слів зі збігом двох і кількох приголосних звуків. Правила перенесення частин слів з літерами *й, ь* та апострофом усередині слів. Наголос. Вимова та правопис ненаголошених *е, и*. Правопис словникових слів. Алфавіт. Алфавітні назви літер. Розташування слів за алфавітом з орієнтацією на першу літеру. Уміння користуватися алфавітом у роботі зі словниками.

Досліджую лексичні явища Слово як одиниця мовлення. Лексика та лексичне значення слова. Що таке лексикологія та лексикографія. Тлумачний словник. Однозначні та багатозначні слова. Старі й нові слова в нашій мові. Іншомовні слова в українській мові. «Чарівні» слова. Слова з прямим і переносним значенням. Групи слів за значенням. Синоніми, антоніми, омоніми. Фразеологізми. Походження окремих фразеологізмів. Найуживаніші синонімічні та антонімічні фразеологізми.

Досліджую будову слова Основа і закінчення слова. Корінь. Найпоширеніші чергування в

коренях слів. Спільнокореневі слова. Префікс. Суфікс. Розбір прозорих за будовою слів. Що таке словотвір. Вправління у творенні слів.

Досліджую морфологічні явища Морфологія. Поняття про частини мови, їх кількість. Самостійні та службові частини мови. Іменник як самостійна частина мови. Іменники — назви істот і неістот. Іменники — власні й загальні назви. Рід іменників, зокрема іншомовного походження. Число іменників. Відмінювання іменників. Відмінки іменників. Правопис відмінкових закінчень іменників чоловічого та жіночого роду в орудному відмінку. Місцевий відмінок множини іменників чоловічого роду. Закінчення іменників чоловічого роду в родовому відмінку однини. Дієслово як самостійна частина мови. Дієслова на *-ться*, *-шся*. Неозначена форма дієслова. Зміна дієслів за числами. Теперішній, майбутній і минулий часи дієслів. Правопис дієслів з *не*. Дієслова, що не вживаються без *не*. Прикметник. Роль прикметника в мові. Творення прикметників за допомогою суфіксів *-ськ-*, *-цьк-*, *-зьк-* та суфікса *-н-* (після основи на *-н*). Змінювання прикметника за родами й числами разом з іменником. Зв'язок прикметника з іменником у словосполученнях і реченнях. Добір прикметників-синонімів, антонімів. Займенник. Роль займенника в мові. Відмінювання особових займенників. Числівник. Кількісні числівники на позначення одиниць, десятків, сотень, їх правопис. Прислівник. Роль прислівника в мові. Правопис найуживаніших прислівників. Службові частини мови. Прийменник, його зв'язок з іменником. Сполучник та його роль у реченні. **Вигук.**

Досліджую синтаксичні явища Словосполучення. Зв'язок слів у словосполученні. Речення. Види речень за метою висловлювання (розповідні, питальні, спонукальні). Види речень за інтонацією (окличні та неокличні). Розділові знаки в кінці речення (. ? !), велика літера в першому слові речення. Зв'язок слів у реченні. Граматична основа речення. Другорядні члени речення. Звертання, однорідні члени речення. Двокрапка в реченні з однорідними членами. Складне речення та розділові знаки у ньому.

Досліджую стилістичні явища Текст. Заголовок тексту. Будова тексту (зачин, основна частина, кінцівка). Зв'язок між окремими реченнями та частинами тексту. Абзац, його позначення. Типи та стилі тексту. Удосконалення текстів шляхом заміни в них повторюваних слів синонімами, виправлення мовленнєвих помилок (росіянізмів, слів, ужитих у невластивих їм значеннях), уникнення повторів.

Досліджую орфографічні явища Поняття про орфографію, орфограму. Дослідження мовного матеріалу з виучуваними орфограмами з метою виявлення закономірностей правопису та самостійних спроб формулювання правил, складання карт знань. Робота зі словниковими словами

МАТЕМАТИКА

4 клас (4 год/ тижд.)

Рекомендоване джерело: <https://intellect-ukraine.org/>

Результати навчання і пропонований зміст

Обов'язкові результати навчання	Очікувані результати навчання
«Математика навколо мене»	
розпізнає серед життєвих ситуацій ті, що стосуються кількісних відношень/ форм об'єктів навколишнього світу	<ul style="list-style-type: none"> - читає задачу з відповідною інтонацією; - <i>знаходить</i> серед ситуацій зі свого життя ті, що пов'язані з лічбою об'єктів; із величинами та іменованими числами; - <i>доводить</i> правильність своєї думки; - <i>називає</i> вид і структурні елементи задачі — умову й запитання, числові дані та шукане;

- *пояснює*, що в умові задачі містяться числові дані, а запитання вказує на шукане;
- *розповідає* про натуральне число як результат лічби;
- *розкриває* позиційний принцип запису чисел;
- *перелічує* назви класів і розрядів багатоцифрових чисел ;
- *знає* назви розрядних чисел (круглих тисяч);
- *називає* розрядні (круглі) числа в прямому й зворотному порядку від будь-якого числа до вказаного;
- *визначає* розрядний склад чисел;
- *визначає* загальну кількість одиниць певного розряду та класу в числі;
- *записує* багатоцифрове число у вигляді суми розрядних доданків; *записує* арабські цифри римськими;
- *записує* результат порівняння чисел за допомогою відповідних знаків; *обґрунтовує* вибір знака під час порівняння чисел;
- *розкриває* зміст поняття «величина», «іменоване число»;
- знає* назви одиниць вимірювання довжини, маси, часу, вартості, площі, об'єму;
- називає* одиниці вимірювання швидкості;
- *розкриває* зміст дій додавання й віднімання, множення та ділення;
- *називає* та *позначає* на письмі знаки дій додавання й віднімання, множення та ділення, порівняння;
- *називає* компоненти та результати дій додавання й віднімання, множення та ділення;
- розуміє* спосіб одержання дробу та дріб як частку двох натуральних чисел;
- знає* означення чисельника й знаменника дробу;
- читає* й *записує* дроби; *розрізняє* дроби, які дорівнюють 1; мішані числа;
- розуміє* число «нуль» як кількісну характеристику порожньої множини, як результат віднімання рівних чисел;
- перелічує* властивості дій множення й ділення на 1, 10, 100, множення на нуль, множення нуля на число, ділення нуля на число, ділення рівних чисел;
- розуміє*, що ділення на нуль неможливе;
- пояснює*, що таке дріб, рівняння, вираз, числова нерівність;
- розрізняє* числові рівності й нерівності;
- читає* й *записує* числові рівності, числові нерівності;
- пояснює*, що рівності й нерівності можуть бути істинними або хибними;
- розповідає* про числові та буквені вирази;
- пояснює* можливість позначення числа буквою;
- *аналізує* проблемні життєві ситуації, які можна розв'язати математичними методами;

<p>аналізує проблемні ситуації, що виникають у житті; описує проблемні життєві ситуації за допомогою групи величин, які пов'язані між собою</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>доводить</i> правильність власної позиції; <i>здійснює</i> аналіз змісту задачі; - <i>називає</i> особливості прямолінійного руху двох тіл в одному напрямку, назустріч одне одному та в протилежних напрямках; - <i>застосовує</i> співвідношення між одиницями вимірювання величин під час розв'язування пізнавальних і практично зорієнтованих задач; - <i>установлює</i> залежність результатів арифметичних дій від зміни одного з компонентів; - <i>установлює</i> співвідношення між розрядними одиницями кожного класу багатоцифрового числа; - <i>розуміє</i>, що числове значення виразу зі змінною залежить від значень, яких набуває змінна; - <i>розуміє</i>, що нерівність зі змінною (рівняння) може не мати розв'язків, мати один, кілька або безліч розв'язків
<p>«Вивчаю математичні процеси та явища»</p>	
<p>Перетворює інформацію (почуту, побачену, прочитану) різними способами в схему, таблицю, схематичний рисунок</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>обирає</i> дані, необхідні й достатні для розв'язування проблемної ситуації; <i>користується</i> даними під час розв'язування сюжетних задач; - <i>моделює</i> подану інформацію за допомогою відрізків, графів, таблиць, схематичних рисунків; - <i>складає</i> сюжетні задачі за рисунками, схемами, виразами; - <i>використовує</i> схематичні рисунки, різні варіанти короткого запису задач (схеми, таблиці, креслення); - <i>моделює</i> прямолінійний рух двох тіл; - <i>розуміє</i> операції додавання й віднімання, множення та ділення за допомогою рисунків, схем; - <i>порівнює</i> й <i>узагальнює</i> дані, уміщені в таблицях; - <i>користується</i> даними під час розв'язування сюжетних задач;
<p>обирає спосіб (способи) розв'язання проблемної ситуації</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>розпізнає</i> типову задачу й <i>актуалізує</i> спосіб її розв'язування; <i>знає</i> порядок роботи над задачею, зміст її окремих етапів; - <i>розв'язує</i> задачі різними способами: знаходженням однакової величини; - <i>розкриває</i> сутність порозрядного додавання й віднімання багатоцифрових чисел без переходу та з переходом через розряд; <i>знає</i> спосіб заміни числа сумою розрядних доданків; - <i>порівнює</i> багатоцифрові числа різними способами (спосіб порозрядного або покласового порівняння, на основі слідування чисел у натуральному ряді); - <i>застосовує</i> до обчислень правило знаходження невідомого компонента арифметичної дії; алгоритм ділення з остачею; правила порядку виконання дій у виразах без дужок і з дужками; - <i>застосовує</i> в обчисленнях переставний, розподільний і сполучний закони додавання та множення

<p>обирає дані, необхідні й достатні для розв'язання проблемної ситуації; обґрунтовує вибір дій для розв'язання проблемної ситуації; розв'язує проблемну ситуацію різними способами</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>визначає</i> числові й буквені дані, необхідні й достатні для відповіді на запитання задачі; усно <i>формулює</i> повну відповідь на запитання задачі; - <i>записує</i> розв'язування задачі: умову задачі в стислому вигляді, розв'язання задачі, коротку відповідь; - <i>розв'язує</i> задачі різними способами; <i>обґрунтовує</i> вибір дії, за допомогою якої розв'язується задача; - <i>розв'язує</i> обернені задачі; задачі на 2–3 дії (додавання й віднімання, множення та ділення), що є комбінаціями простих задач тих видів, які вже вивчили; - <i>розв'язує</i> задачі з буквеними даними способом складання виразу; - <i>обчислює</i> значення виразів (з дужками та без них) на 2–3 дії одного або різних ступенів; - <i>застосовує</i> в обчисленнях правила знаходження невідомого доданка, зменшуваного, від'ємника, множника, діленого, дільника; - <i>обґрунтовує</i> сутність розв'язування рівняння, знаходження коренів рівняння; <i>пояснює</i>, що рівняння може мати один корінь, безліч коренів або не мати коренів; - <i>розв'язує</i> рівняння з однією змінною, у яких права частина є числовим виразом, один компонент є числовим виразом;
---	--

Пропонований зміст

Задачі

Етапи роботи над задачею: ознайомлення з текстом задачі, виділення з нього умови та запитання, числових даних і шуканого, об'єкта (об'єктів) задачі. Аналіз задачі. Допоміжна модель задачі: короткий запис, моделювання ситуації, що описана, за допомогою схематичних рисунків, підбір і обґрунтування арифметичної дії для розв'язування задачі, запис розв'язання, формулювання й запис відповіді задачі. Види задач: на дворазове зменшення числа в кілька разів, на знаходження третього доданка, на знаходження невідомого зменшуваного, на розкриття змісту множення/ділення, на кратне порівняння, на складення задачі, на зведення до одиниці, на подвійне зведення до одиниці, на спільну роботу, задачі на рух.

Арифметичні дії

Взаємозв'язок дій додавання й віднімання, множення та ділення. Переставний, розподільний, сполучний закони додавання та множення. Прийоми усного додавання й віднімання, множення й ділення в межах мільйона. Знаходження невідомого доданка, зменшуваного, від'ємника, множника, діленого, дільника. Додавання й віднімання на основі нумерації багатоцифрових чисел. Письмове додавання й віднімання багатоцифрових чисел з переходом через розряд. Письмове додавання трьох доданків. Письмове множення й ділення багатоцифрових чисел на одноцифрове; на розрядні одиниці 1, 10, 100; на кругле число; на багатоцифрове число. Письмове ділення з остачею. Ознаки подільності на 2, 5, 10. Знаходження дроби від числа. Знаходження числа за величиною його дроби. Додавання й віднімання дробів з однаковими знаменниками. Раціональні прийоми обчислень.

Вирази, нерівності, рівняння

Порядок виконання дій у виразах без дужок і з дужками. Обчислення значень виразів зі змінною на одну та дві дії. Рівняння та його розв'язування. Знаходження коренів рівняння. Кількість розв'язків рівняння: один, безліч, жодного. Рівняння, у яких один із компонентів дії є виразом зі змінною (ознайомлення). Нерівності з однією змінною.

«Критично оцінюю дані та власну математичну діяльність»	
використовує відомі засоби добору необхідних даних для розв'язання проблемної ситуації	<ul style="list-style-type: none"> - <i>аналізує</i> текст задачі з метою визначення наявності всіх даних для її розв'язування; - <i>розуміє</i>, що для відповіді на запитання задачі може бракувати числових даних; - <i>використовує</i> різні форми запису розв'язання задачі (за діями, виразом або рівнянням); - <i>перетворює</i> хибні числові рівності та нерівності на істинні;
досліджує різні шляхи розв'язання проблемної ситуації, обирає раціональний шлях її розв'язання	<ul style="list-style-type: none"> - <i>розв'язує</i> складені задачі за планом, за діями з поясненням, за допомогою виразу; - <i>використовує</i>, якщо можливо, різні способи розв'язування задач; - <i>обирає</i> доцільний спосіб обчислення для конкретного випадку; - <i>порівнює</i> математичні вирази різними способами, зокрема на основі перетворення суми однакових доданків на добуток, переставного та сполучного законів додавання/множення; за місцем чисел у числовому ряді, за складом чисел; - <i>порівнює</i> математичні вирази на основі порівняння їх значень; - <i>застосовує</i> метод міркувань без виконання арифметичних дій, метод добору, метод організованого перебору варіантів, табличний метод, метод графів, метод міркувань від супротивного, метод схематичного малюнка для розв'язування нестандартних задач
зіставляє одержаний результат з прогнозованим	<ul style="list-style-type: none"> - <i>передбачає</i> приблизний результат розв'язування задачі; - <i>установлює</i> послідовність розв'язування задачі; - <i>планує</i> послідовність виконання дій у письмових та усних обчисленнях
перевіряє правильність розв'язання проблемної ситуації різними способами; виявляє та виправляє помилки	<ul style="list-style-type: none"> - <i>перевіряє</i> різні способи розв'язування задачі; <i>добирає</i> доцільний спосіб обчислення для конкретного випадку; - <i>перевіряє</i> додавання відніманням, а віднімання — додаванням; множення — діленням, а ділення — множенням; - <i>перевіряє</i> правильність виконання ділення з остачею; - <i>обґрунтовує</i> результат порівняння чисел і величин; - <i>визначає</i> істинні та хибні рівності й нерівності; - <i>складає</i> істинні рівності й нерівності за предметними множинами; - <i>перевіряє</i> корінь рівняння; правильність розв'язку задачі різними способами (складанням і розв'язуванням обернених задач, розв'язуванням іншим способом, на основі відповідності одержаного результату прикидки)

Пропонований зміст

Задачі Розв'язування простих та складених задач, комбінаторних задач і задач із логічним навантаженням різними способами. Методи міркувань, добору, метод організованого перебору варіантів, табличний метод, метод графів, метод міркувань від супротивного, метод схематичного малюнка.

Перевірка правильності розв'язування задачі різними способами (складанням і розв'язуванням обернених задач, розв'язуванням іншим способом, на основі відповідності одержаного результату прикидки).

Арифметичні дії, вирази, рівняння Залежність результатів арифметичних дій від зміни одного з компонентів за сталого іншого компонента. Перевірка правильності виконання дій додавання й віднімання, множення та ділення. Перевірка правильності розв'язування рівняння, знаходження розв'язків нерівності. Істинні та хибні нерівності/рівності

«Досліджую навколишній світ засобами математики»

визначає істотні, спільні та відмінні ознаки математичних об'єктів; порівнює, узагальнює і класифікує об'єкти за суттєвою ознакою	<ul style="list-style-type: none"> - класифікує числа на одноцифрові, двоцифрові, трицифрові, чотирицифрові; - порівнює багатоцифрові числа; дробі з однаковими знаменниками; мішані числа; іменовані числа (величини); - порівнює предмети за площею способом накладання, «на око», вимірюванням; - виконує аналітичні, синтетичні міркування в процесі розв'язування задачі; - класифікує кути (прямі, гострі, тупі, розгорнуті); - класифікує трикутники (за кутами: гострі, прямі та тупокутні; за сторонами: рівносторонні, рівнобедрені, різносторонні); - здійснює практичні дії для обчислення відстані між об'єктами, периметра та об'єму предмета
установлює кількість об'єктів; позначає результат лічби числом; порівнює числа в межах мільйона та впорядковує їх	<ul style="list-style-type: none"> - рахує за правилами лічби предмети в просторі (розташовані послідовно, хаотично, по колу); - пояснює сутність кількісної та порядкової лічби; - розуміє десяток, сотню, тисячу як лічильну одиницю; - утворює багатоцифрові числа шляхом прилічування/відлічування по 1 до/від попереднього/наступного числа
обчислює усно й письмово в різних життєвих ситуаціях	<ul style="list-style-type: none"> - виконує дії додавання й віднімання багатоцифрових чисел на основі нумерації; володіє навичкою табличного множення та ділення; - володіє навичкою поза табличного множення та ділення чисел у межах мільйона; виконує ділення з остачею; розуміє, що остача має бути меншою за дільник; - володіє навичками усного додавання й віднімання, множення й ділення в межах мільйона; - застосовує алгоритм письмового множення двоцифрового й трицифрового числа на одноцифрове з розгорнутим поясненням; алгоритм письмового ділення на одноцифрове число з розгорнутим поясненням; - володіє прийомами множення й ділення чисел на розрядні одиниці; на кругле число;

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>застосовує</i> прийоми раціональних обчислень; - <i>знаходить</i> число, яке в кілька разів більше/менше за подане; - <i>володіє обчислювальними навичками</i> письмового множення та ділення багатоцифрового числа на одноцифрове; на двоцифрове число; - <i>виконує</i> арифметичні дії з іменованими числами; - <i>виконує</i> множення круглих (розрядних) чисел на одноцифрове число на основі укрупнення розрядних одиниць або за допомогою правила множення добутку на число; - <i>виконує</i> ділення круглих чисел на одноцифрове число на основі укрупнення розрядних одиниць або за допомогою правила ділення добутку на число; - <i>застосовує</i> правила додавання й віднімання дробів з однаковими знаменниками
орієнтується на площині та в просторі, рухається за визначеним маршрутом; планує маршрути пересування	<ul style="list-style-type: none"> - <i>орієнтується</i> на площині та в просторі (на аркуші паперу, на класній дошці, у класній кімнаті, на подвір'ї тощо); - <i>розміщує</i> та <i>переміщує</i> предмети в заданих напрямках; <i>рухається</i> за визначеним маршрутом; планує маршрут пересування; - <i>установлює</i> відношення між предметами, що розміщені на площині та в просторі
розпізнає знайомі геометричні фігури у фігурах складної форми	<ul style="list-style-type: none"> - <i>розрізняє</i> геометричні фігури — пряму, криву, промінь, відрізок, круг, многокутники; <i>позначає</i> й <i>називає</i> геометричні фігури буквами латинського алфавіту; - <i>називає</i> елементи геометричних фігур на площині та в просторі; - <i>визначає</i> криві та прямі лінії; паралельні та перпендикулярні прямі; види кутів: прямі, гострі, тупі та розгорнуті; рівні відрізки; - <i>розрізняє</i> замкнену та незамкнену ламану лінію; - <i>знаходить</i> ланки ламаної; <i>визначає</i> довжину ламаної; - <i>перелічує</i> види многокутників та їхні елементи; - <i>називає</i> істотні ознаки прямокутника (квадрата) ; - <i>пояснює</i>, що квадрат — це прямокутник, у якого всі сторони рівні; - <i>пояснює</i>, що коло — це замкнена крива; круг — це частина площини, обмежена колом; <i>визначає</i> за рисунком елементи кола, круга; - <i>розрізняє</i> коло і круг за істотними ознаками; - <i>використовує</i> властивості протилежних сторін прямокутника під час розв'язування практичних задач; - <i>розпізнає</i> елементи прямокутного паралелепіпеда, куба — ребро, бічну грань, основу, вершину

<p>створює з геометричних фігур різні конструкції; будує площинні фігури за заданими розмірами</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>моделює</i> геометричні фігури; - <i>конструює</i> геометричну фігуру з інших фігур — трикутників, чотирикутників тощо; - <i>будує</i> пряму, криву, промінь, відрізок, ламану, коло, прямокутник/квадрат; - <i>креслить</i> кути за допомогою транспортира, прямі кути за допомогою косинця; - <i>проводить</i> за допомогою транспортира бісектрису кута; - <i>будує</i> коло, круг за заданими значеннями радіуса, діаметра
<p>визначає спільну властивість об'єктів навколишнього світу та інтерпретує її як величину для вимірювання та порівняння</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>визначає</i> одиниці вимірювання довжини (сантиметр, дециметр, метр, кілометр), маси (грам, кілограм, центнер, тонна), місткості (літр), грошові одиниці (копійка, гривня), часу (секунда, хвилина, година, доба, тиждень, місяць, сезон, рік, століття) і співвідношення між ними; - <i>перетворює</i> більші одиниці вимірювання величин на менші й навпаки; складені іменовані числа на прості та прості на складені; - <i>вимірює</i> та <i>порівнює</i> величини: довжину, масу, місткість, час; - <i>виконує</i> додавання й віднімання іменованих чисел, множення й ділення іменованих чисел, поданих в одиницях вимірювання довжини, маси, на одноцифрове число; - <i>знає</i> назви й позначення одиниць вимірювання швидкості $\left(\frac{\text{км}}{\text{год}}, \frac{\text{км}}{\text{хв}}, \frac{\text{км}}{\text{с}}, \frac{\text{м}}{\text{год}}, \frac{\text{м}}{\text{хв}}, \frac{\text{м}}{\text{с}}\right)$; - <i>розуміє</i> швидкість рухомого тіла як шлях, пройдений ним за одиницю часу; - <i>розуміє</i>, що рух тіл описується за допомогою трійки взаємопов'язаних величин: шлях, швидкість і час; - <i>застосовує</i> формули знаходження швидкості, часу, шляху під час розв'язування практично зорієнтованих задач; - <i>розуміє</i> площу як властивість плоских фігур; - <i>знає</i> одиниці вимірювання площі (мм², см², дм², м², км²); - <i>користується</i> в життєвих ситуаціях формулою обчислення площі прямокутника (квадрата); - <i>знаходить</i> довжину однієї сторони прямокутника за відомими площею та іншою стороною; - <i>розв'язує</i> практично зорієнтовані задачі на знаходження площі об'єкта прямокутної форми; - <i>має уявлення</i> про симетрію та симетричні фігури; <i>будує</i> симетричні фігури; <i>класифікує</i> трикутники на прямокутні, гострокутні, тупокутні; різносторонні, рівнобедрені та рівносторонні;

<p>використовує залежність між компонентами результатом арифметичної дії для розв'язання проблемної ситуації; використовує буквену символіку для запису математичних тверджень</p>	<p>- <i>застосовує</i> взаємозв'язок між діями додавання й віднімання під час віднімання з переходом через десяток; - <i>застосовує</i> взаємозв'язок між діями множення й ділення під час перевірки дії ділення та множення; - <i>пояснює</i> залежність результатів дій додавання й віднімання від зміни одного з компонентів; значення добутку від зміни одного з множників; значення частки від зміни діленого або дільника</p>
--	---

Пропонований зміст

Лічба предметів

Натуральні числа та нуль.

Нумерація чисел першого мільйона.

Величини

Величини. Арифметичні дії з величинами. Групи взаємопов'язаних величин, залежність між величинами.

Одиниці вимірювання довжини: міліметр, сантиметр, дециметр, метр, кілометр.

Одиниці вимірювання маси: грам, кілограм, центнер, тонна.

Одиниці вимірювання часу: секунда, хвилина, година, доба; проміжки часу: місяць, рік, століття.

Розв'язування задач на обчислення тривалості події, дати початку, закінчення події.

Одиниці вартості: гривня, копійка.

Швидкість об'єктів у прямолінійному рівномірному русі.

Одиниці вимірювання швидкості. Площа. Порівняння об'єктів за площею.

Одиниці вимірювання площі — квадратний міліметр, квадратний сантиметр, квадратний дециметр, квадратний метр, квадратний кілометр.

Формула площі прямокутника.

Просторові відношення. Геометричні фігури

Геометричні фігури на площині та в просторі.

Кут. Види кутів: прямі, гострі, тупі, розгорнуті.

Вимірювання кутів за допомогою транспортира.

Побудова кутів за допомогою транспортира.

Прямі. Прямі, що перетинаються. Многокутники.

Кути многокутників.

Прямокутник. Кути прямокутника.

Трикутник. Сума кутів трикутника.

Площина й простір. Розміщення відрізків на площині й у просторі.

Геометричні тіла: конус, циліндр, піраміда, куля, прямокутний паралелепіпед (куб).

Елементи прямокутного паралелепіпеда: ребро, бічна грань, основа, вершина. Об'єм прямокутного паралелепіпета.

Я ПІЗНАЮ СВІТ

4 клас (9 год/ тижд.)

Рекомендоване джерело: <https://intellect-ukraine.org/>

Результати навчання і пропонований зміст

Обов'язкові результати навчання	Очікувані результати навчання
«Я — дослідник»	
обирає в навколишньому світі або із запропонованих запитань такі проблеми, що можна розв'язати дослідницьким способом	<ul style="list-style-type: none">- <i>розповідає</i> про наукові методи дослідження природи;- <i>розповідає</i> про роль органів чуття в пізнанні навколишнього світу (зір, слух, нюх, смак, дотик), обмеженість можливостей органів чуття;- <i>відтворює</i> інформацію про наукове дослідження в природничій галузі, його етапи;- <i>обирає</i> та <i>пояснює</i> дії для спостережень;- <i>описує</i> результати спостережень за об'єктами природи;- <i>називає</i> факти стосовно об'єктів природи, які вимагають пояснення;- <i>формулює</i> пізнавальні запитання, що дозволяють пояснити накопичені факти;- <i>наводить</i> приклади проблем у навколишньому світі, щопов'язані з діяльністю людини, використання джерел енергії та природних ресурсів
проводить спостереження за обраними або запропонованими природними явищами та об'єктами, проводить дослідження, створює навчальні моделі	<ul style="list-style-type: none">- <i>розповідає</i>, що таке моделювання;- <i>створює</i> найпростіші моделі явищ і процесів, що досліджуються;<i>проводить</i> власні дослідження в природничій галузі відповідно до етапів наукового дослідження
встановлює зв'язки між об'єктами і явищами природи; робить висновки із спостережень та досліджень разом з учителем або самостійно	<ul style="list-style-type: none">- <i>розповідає</i>, що нового дізнався, здійснюючи дослідження
Пропонований зміст	
<p><i>Наукове дослідження в природничій галузі</i></p> <p>Наукові методи дослідження природи (спостереження, дослід, вимірювання, експеримент). Роль органів чуття в пізнанні навколишнього світу (зір, слух, нюх, смак, дотик). Обмеженість можливостей органів чуття. Лупа, мікроскоп, бінокль, телескоп. Етапи наукового дослідження в природничій галузі:</p> <ol style="list-style-type: none">1.Спостереження й накопичення фактів. Формулювання запитань.2.Пошук відповіді на запитання в наукових джерелах. Формулювання гіпотези.3.Експеримент.4.Формулювання висновків/власної наукової теорії або формулювання нової гіпотези. <p><i>Здійснюю власні дослідження</i></p>	

Визначення сторін горизонту за компасом у приміщеннях класу, школи, удома, на подвір'ї. Робота з настінними та контурними картами. Спостереження за Місяцем. Моделювання руху Місяця та Землі. Надання першої допомоги при різних ушкодженнях шкіри, переломах, у разі різних ушкоджень кровоносних судин. Перевірка власної постави. Визначення залежності розмірів зіниці ока від яскравості освітлення. Дослідження частоти пульсу, будови шкіри за допомогою лупи. Спостереження за погодою, щоб одягатися відповідно. Охорона природи та збереження тепла й електроенергії в побуті. Нагрівання й охолодження тіл. Дослідження властивостей ґрунту та життя в ґрунті. Властивості повітря та його склад. Спостереження за діючою моделлю вітряка. Поняття про використання енергії вітру людиною. Прогноз погоди та його значення. Передбачення погоди за народними прикметами. Метеорологічні прилади (термометр, опадомір, флюгер, барометр). Моделювання життєвих ситуацій, вибір припустимих форм поведінки, що не шкодять природі: Як охороняти воду? Із чого складається повітря? Чи виживе людство без корисних копалин? Що таке ґрунт? Як підвищити родючість ґрунту?

«Я у світі»

знаходить, систематизує (згідно з планом) інформацію про навколишній світ; використовує технічні прилади і пристрої для пошуку інформації

- *презентує* в систематизованому вигляді інформацію щодо уявлення стародавніх людей про зірки, Сонце й Місяць, про Землю, її форму та природу, а також про відображення їхніх поглядів у казках, міфах і легендах;
- *презентує* в систематизованому вигляді інформацію про Землю як планету Сонячної системи, небесні тіла, Сонце як найближчу до нас зірку, про обертання Землі навколо своєї осі, рух Землі навколо Сонця, Місяць, його фази, календар;
- *презентує* в систематизованому вигляді інформацію про розподіл суші та води на Землі, Світовий океан і його частини, материки (континенти), півострови й острови;
- *презентує* в систематизованому вигляді інформацію про адміністративно-територіальний устрій України та її столицю; про природні багатства, історичні пам'ятки, культуру й традиції рідного краю

представляє інформацію у вигляді малюнка, схеми, графіка, тексту, презентації тощо

- *розмальовує* на контурній карті суходіл та об'єкти гідросфери;
- *малює* в зошиті контури Атлантичного, Тихого, Індійського, Північного Льодовитого океанів, материків, *показує* їх на карті та *позначає* на контурній карті;
- *малює* в зошиті контури України, *позначає* на малюнку Чорне й Азовське моря, річки Дніпро, Дністер, Сіверський Донець, Карпати та Кримські гори, *показує* їх на глобусі й карті, *позначає* на контурній карті;
- *показує* на глобусі й карті та *позначає* на контурній карті Київ, область, у якій проживає, та обласний центр;
- *показує* на карті родовища мінерально-сировинних ресурсів України;
- *малює* в зошиті контури Європи, *позначає* на малюнку європейські країни (сусідів України; Німеччину,

	<p>Францію тощо), <i>показує</i> їх на глобусі й карті та <i>позначає</i> на контурній карті; <i>показує</i> на карті та <i>позначає</i> на контурній карті географічні об'єкти світу; гірські системи, височини, низовини, рівнини; <i>подає</i> інформацію про вивчені географічні об'єкти в таблиці</p>
<p>діє у навколишньому світі з урахуванням взаємозв'язків між об'єктами живої і неживої природи</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>пояснює</i> значення Сонця для життя на Землі; зміну дня і ночі обертанням Землі навколо осі; зміну пір року; зміна висоти Сонця над горизонтом протягом року; - <i>має уявлення</i> про розміри, стан Сонця, температуру його поверхні, відстань від Сонця до Землі; про горизонт та лінію горизонту; - <i>характеризує</i> Сонце як одну із зірок у Всесвіті; напрямом обертання Землі (із заходу на схід); форму та рух Місяця; - <i>установлює</i> закономірності між умовами на планетах та їхньою відстанню до Сонця; - <i>наводить</i> докази кулястої форми Землі (фотографії з космосу, навколосвітні подорожі); - <i>розповідає</i> про значення Сонця для живої природи; - <i>обґрунтовує</i> зміну пір року, чергування дня і ночі; - <i>характеризує</i> ознаки пір року; сезонні зміни в природі, пояснює їх причини; - <i>установлює</i> найпростіші взаємозв'язки в неживій і живій природі, між організмами й навколишнім середовищем, між природними умовами на певній території та господарською діяльністю людини; - <i>наводить</i> приклади зв'язків між рослинами й тваринами, рослинами й неживою природою, тваринами й живою природою; - <i>називає</i> умови, що потрібні для життя рослин і тварин
<p>встановлює зв'язки між діяльністю людини і станом навколишнього світу; складає правила поведінки в навколишньому світі і дотримується їх</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>має уявлення</i> про цінність природи для життя людей, залежність життя людей від стану навколишнього світу, про охорону об'єктів живої і неживої природи; - <i>розуміє</i> значення заповідних територій; - <i>бере участь</i> у природоохоронній діяльності; - <i>дотримується</i> народних традицій у ставленні людини до природи;

<p>пояснює значущість винаходів у повсякденному житті, збереженні навколишнього світу</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>здійснює</i> пошук інформації, яка б допомогла досягти ідеального кінцевого результату, у різних джерелах; - <i>визначає</i> інформацію, яка б допомогла досягти ідеального кінцевого результату; - <i>визначає</i> евристичні методи, які б дозволили розв'язати винахідницьку задачу; обґрунтовує свій вибір; - <i>розповідає</i>, що таке винахід та яке його значення в житті людини; - <i>наводить</i> приклади використання винаходів у житті людини
<p>визначає приблизні витрати природних ресурсів, що використовуються в родині, шляхи їх зменшення</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>пояснює</i> необхідність охорони об'єктів неживої та живої природи; - <i>відтворює</i> правила поведінки в лісі, парку, поблизу водоймищ, у заповідниках рідного краю; - <i>пояснює</i>, чому слід берегти природні ресурси

Пропонований зміст

Мій дім — Земля

Земля — планета Сонячної системи. Небесні тіла. Сонце — найближча до нас зірка. Сонячна система. Обертання Землі навколо своєї осі. Рух Землі навколо Сонця. Зміна пір року. Місяць — природний супутник Землі. Фази Місяця. Дослідження космосу. Штучні супутники. Орієнтування за зірками.

Географічне положення об'єктів та орієнтування на місцевості. *Рельєф*. Гори. Зміна природних умов з висотою. Рослинний і тваринний світ гір. Найвідоміші у світі гори. Рівнини світу. Природні зони України. Кліматичні пояси.

Материка та океани на Землі. Євразія — найбільший материк. Африка — найжаркіший материк Землі. Північна Америка. Південна Америка. Австралія — найсухіший материк. Антарктида — найхолодніший материк.

Біологія — наука про живу природу. *Рослини*. Будова квіткових рослин. Розмноження насінням, розмноження іншими органами. Хвойні, вічнозелені, листопадні рослини. Водорості. Мохи. Хвоці, папороті. Хвойні рослини. Культурні рослини. Декоративні рослини. Лікарські рослини. Сезонні зміни в житті рослин. Охорона рослин.

Тварини. Живлення тварин. Розмноження. Сезонні зміни. Охорона тварин. *Гриби*. *Віруси*.

Я — українець

Фізико-географічне положення України (розташована на заході Євразії, у центральній частині Європи; вихід до Чорного й Азовського морів, через Чорне море — вихід до Атлантичного океану). Україна на фізичній карті світу.

Рельєф України (Карпати й Кримські гори, рівнини, степи, ліси).

Ґрунти України. Річки України (Дніпро, Дністер, Сіверський Донець).

Червона книга України та її природні багатства. Адміністративно-територіальний устрій України. Київ — столиця України. Україна — європейська держава.

Сусіди України. Мандрівка політичною картою з України до країн Південної, Північної, Західної та Центральної Європи

«Я — винахідник»	
<p>класифікує об'єкти навколишнього світу за кількома ознаками та властивостями</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>називає</i> ознаки організмів; ознаки подібності людини й тварин, ознаки відмінності людини від тварин; <i>порівнює</i> об'єкти (тіла) живої і неживої природи; <i>розповідає</i> про організм людини; <i>пояснює</i> значення гігієни в житті людини, збереження здоров'я; - <i>пояснює</i> належність рослин, тварин, грибів і бактерій до організмів; - <i>розповідає</i> про суттєві ознаки тварин і рослин, <i>наводить</i> приклади; - <i>розповідає</i> про диких і свійських тварин, класи тварин (комахи, риби, земноводні, плазуни, птахи, ссавці), їх основні ознаки, <i>наводить</i> приклади; - <i>пояснює</i>, як тварини пристосовуються до різних умов життя; - <i>називає</i> умови, необхідні для нормального росту та розвитку рослин, і <i>розрізняє</i> органи квіткових рослин; - <i>наводить</i> приклади рослин і тварин, що занесені до Червоної книги України, найпоширеніших рослин і тварин своєї місцевості; - <i>порівнює</i> дерева, кущі, трав'янисті рослини; - <i>розповідає</i> про значення рослин для природи та життя людини; - <i>розповідає</i> про гриби, їх суттєві ознаки, показує на світлинах і називає їстівні та отруйні гриби; - <i>розповідає</i> про бактерії, їх суттєві ознаки, <i>наводить</i> приклади корисних і шкідливих бактерій; - <i>розповідає</i> про віруси, їх суттєві ознаки, <i>наводить</i> приклади захворювань людини, що спричинені вірусами

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Людина	
<p><i>знає</i>, що має спільного та чим відрізняється людина від інших живих істот (мислення, мова, праця, спілкування і взаємодія з іншими людьми); <i>розповідає</i> про частини тіла людини, їхнє значення; правила догляду за ними; <i>володіє</i> найпростішими гігієнічними навичками, навичками самообслуговування; <i>називає</i> умови здорового способу життя (харчування, турбота про здоров'я, уникнення шкідливих звичок); <i>пояснює</i>, як змінюється людина впродовж життя, <i>наводить</i> приклади з власного досвіду; <i>пояснює</i>, як суспільні групи (сім'я, дитячий колектив, друзі) впливають на розвиток людини</p>	<p>Людина — частина природи і суспільства. Організм людини. Частини тіла людини та їхні функції. Турбота про здоров'я. Гігієнічні навички. Навички самообслуговування Розвиток людини протягом життя: від малюка до дорослої людини. Здоровий спосіб життя, турбота про здоров'я</p>

<p><i>виявляє</i> інтерес до своєї зовнішності; <i>розповідає</i> про себе, свої захоплення; <i>прагне</i> до акуратності; <i>розпізнає</i> риси характеру і <i>дає</i> їм <i>оцінку</i>; <i>називає</i> риси характеру, які сприяють, і ті, що заважають досягненню успіху в житті, спілкуванню з іншими; <i>пояснює</i>, як досягнення мети залежить від наполегливості й старанності</p>	<p>Зовнішність людини. Риси характеру, які сприяють досягненню успіху в житті, забезпечують дружні взаємини з іншими, повагу (чесність, працьовитість, щедрість, чемність, чуйність). Риси характеру, що заважають досягненню успіху, спілкуванню (лінощі, неухажливість, байдужість, нетовариськість). Пізнання себе, своїх можливостей, здорова і безпечна поведінка</p>
<p><i>володіє</i> <i>прийомами</i> планування робочого часу, тренування уваги, пам'яті;</p>	<p>Навчання як складова життєвого успіху. Уміння вчитися.</p>
<p>Людина серед людей</p>	
<p><i>називає</i> правила поведінки в сім'ї, школі, громаді; <i>розуміє</i> почуття відповідальності перед родиною</p>	<p>Сім'я. Склад сім'ї. Історія роду. Розподіл прав і обов'язків у сім'ї. Дозвілля в сім'ї. Родинні стосунки між поколіннями. Небезпечні ситуації в школі, вдома, на вулиці. Турбота про тих, хто її потребує</p>
<p><i>пропонує</i> вирішення посильних проблем школи, громади; <i>співпрацює</i> і <i>взаємодіє</i> з іншими щодо збереження традицій школи; <i>виявляє інтерес</i> до пізнання і збереження традицій школи; <i>розуміє</i> переваги доброго ставлення до інших на прикладах вияву таких якостей, як чесність, доброзичливість, подільчивість, працьовитість, увічливість на протипагу хитрощам, байдужості, жадібності, лінощам, безкультурності; <i>вирішує</i> конфлікти мирним шляхом; <i>дотримується</i> правил шкільного розпорядку; правил поведінки під час шкільних і громадських заходів <i>називає</i> об'єкти громадського простору своєї місцевості; <i>демонструє</i> ставлення до приватної власності своєї та інших як до цінності; <i>аргументує</i> неприпустимість порушення приватного простору; <i>бере участь</i> в обговоренні правил поведінки в громадському транспорті, кінотеатрі, бібліотеці тощо, <i>аргументує</i> їхню доцільність на прикладах</p>	<p>Школа. Правила шкільного розпорядку. Історія рідної школи. Збереження традицій. Ставлення до інших (товаришування, спільна гра, праця, навчання в групах, у класі. Моральні норми</p> <p>Приватний і громадський простір. Правила поведінки в громадських місцях</p>
<p>Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Моделювання способів поведінки чуйного ставлення до старших та інших членів сім'ї. • Моделювання способів вирішення конфліктних ситуацій (з опорою на літературні твори, ситуації з реального життя) 	

Практичні роботи

- Обговорення правил поведінки, прийнятих у класі, школі, місцевій громаді.
- Моделювання (інсценізація) поведінки в громадських місцях (з опорою на літературні твори, ситуації з реального життя)

Людина в суспільстві

усвідомлює свою належність до українського суспільства; необхідність толерантних взаємин між людьми; *має уявлення* про державну символіку України; свою приналежність до України; *ділиться з іншими інформацією* про права кожної дитини (право на навчання, медичну допомогу, відпочинок, захист від жорстокого поводження); *виявляє інтерес* до пізнання минулого і сучасного України; участі у відзначенні пам'ятних подій, державних і народних свят; *розпитує* старших і *збирає інформацію* про свій край, про минуле, історії назв; *володіє* навичками поводження в урочистих ситуаціях, у пам'ятних місцях; *розуміє* сутність правопорушень як порушень прав інших людей; *міркує* на цю тему, *наводить приклади*; *обґрунтовує* необхідність відповідати за свої вчинки; *встановлює* взаємозв'язки в соціальному житті (між учинком і наслідком, порушенням правил і відповідальністю); *передбачає* наслідки своїх учинків; *розповідає* про значення праці людей різних професій для країни; себе громадянином України; *виявляє* патріотичні почуття, шанобливе ставлення до символів держави, традицій і звичаїв свого краю

Людина — частина суспільства.
Сім'я, дитячий колектив, друзі.
Залежність людей одне від одного. Взаємодопомога.
Суспільство як єдність людських спільнот, їхня різноманітність.
Стосунки людей у суспільстві.
Україна — незалежна держава.
Символи держави: Герб, Прапор, Гімн, державна мова, їхнє значення.
Права та обов'язки громадян.
Пам'ятні події, державні й народні свята, їхня історія.
Праця людей різних професій.
Знання й уміння, необхідні для опанування цих професій.
Господарська діяльність людей твого краю. Славетні українці.
Правила поведінки в пам'ятних місцях, під час урочистих заходів.
Права людини.
Взаємозв'язки між учинком і наслідком.
Правопорушення як порушення прав інших. Сучасні народні ремесла твого краю

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення)

- Створення моделі земної кулі
- Складання плану місцевості
- Проведення дослідів

ІНФОРМАТИКА

4-й клас (1 год/тижд.)

Рекомендоване джерело: Н. Морзе, О. Барна

Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор (офлайн та онлайн версії), текстовий редактор.

4 клас	
Програмне забезпечення, яке використовується – середовище програмування.	
Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Інформація. Дії з інформацією	
<p><i>вміє</i> здійснювати простий пошук інформації у мережі Інтернет; <i>знає</i> адреси деяких сайтів, зокрема електронних бібліотек, сайтів з навчальним контентом; <i>висловлює</i> припущення про достовірність інформації, отриманої з різноманітних джерел; <i>розрізняє</i> факти і судження; <i>добирає</i> належні засоби для спілкування з іншими особами, зокрема з людьми з особливими потребами безпосередньо та через Інтернет; <i>пояснює</i> наслідки використання інформаційних технологій, відповідальність за свою діяльність в Інтернеті; <i>дотримується</i> правил використання власних і чужих творів</p>	<p>Пошук інформації у мережі Інтернет. Інформаційна взаємодія. Критичне оцінювання інформації</p>
Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією	
<p><i>наводить</i> приклади сучасних різновидів комп'ютерних пристроїв; <i>зберігає</i> дані на цифрових носіях; <i>пояснює</i>, як організована робота з даними у будь-якому цифровому пристрої; <i>має</i> уявлення про процес створення роботів; <i>контролює</i> час використання цифрових пристроїв</p>	<p>Сучасні носії інформації. Організація роботи цифрового пристрою (введення, збереження, опрацювання, збереження або виведення даних). Збереження інформації. Пам'ять комп'ютера (внутрішня та зовнішня) Огляд конструкторів з робототехніки</p>

Об'єкт. Властивості об'єкта	
<i>класифікує</i> об'єкти за їх властивостями; <i>зіставляє</i> ознаки моделей реального і цифрового світу; <i>аналізує</i> вплив подій на властивості об'єкта; <i>досліджує</i> об'єкти за допомогою створених моделей; <i>вміє</i> створювати просту анімацію	Об'єкти для створення моделей. Форматування та редагування об'єктів. Додавання анімаційних ефектів до об'єктів
Комп'ютерні програми. Меню та інструменти	
<i>вміє</i> відкривати та завершувати роботу у знайомих середовищах для програмування (офлайн та онлайн); <i>називає</i> інструменти середовища та пояснює їх призначення; <i>описує</i> порядок створення проектів; <i>вміє</i> відкривати готові та зберігати створені проекти	Середовище програмування. Команди та інструменти. Проекти
Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання	
<i>називає</i> складові об'єкта; <i>називає</i> які дії можна виконувати над об'єктом, які дії може виконувати об'єкт; <i>наводить приклади</i> необхідності моделювання для розв'язування конкретних задач; <i>називає</i> етапи створення інформаційної моделі; <i>створює</i> математичні моделі; <i>прогнозує</i> та <i>формулює</i> очікуваний результат; <i>коментує</i> успішні та невдалі кроки у процесі роботи	Складові частини об'єктів. Дії об'єктів. Математичні моделі. Розв'язування задач з використанням математичного моделювання
Алгоритми	
<i>визначає</i> алгоритмічні структури; <i>створює</i> алгоритми з розгалуженням у середовищі програмування; <i>розробляє</i> алгоритми (зокрема, для власної чи групової діяльності) з послідовних дій, умов, повторень; <i>аналізує</i> та впорядковує послідовності; <i>знаходить</i> помилки в алгоритмах та виправляє їх; <i>наводить приклади</i> ігор та стратегій перемоги; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень	Середовище виконання алгоритму. Алгоритми з розгалуженням, складання алгоритмів з повторенням. Створення програмованих проектів, зокрема анімаційних історій. Ігри та стратегії перемоги

МИСТЕЦТВО

4-й клас (1 год/тижд.)

Рекомендоване джерело: Л. Масол, О. Гайдамака, О. Колотило

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Художньо-творча діяльність	
<p><i>виконує</i> дитячі пісні (зокрема, музичний фольклор, називаючи жанри виконуваних пісень (колискові, закличні, веснянки, щедрівки тощо), <i>пояснює</i> значення вокальних вправ для правильного виконання; <i>стежить</i> за співацькою поставою, диханням; <i>орієнтується</i> в поняттях музичної грамоти (звук, мелодія, акомпанемент) <i>орієнтується</i> в нотному записі (за доцільності для виконання); <i>створює</i> найпростіші ритмічні варіації супроводу до пісні <i>імітує</i> характерні рухи, ходу, звуки, міміку, інтонацію; <i>пояснює різницю</i> у виборі засобів виразності характерних персонажів; <i>рухається</i> під музику, використовуючи відомі танцювальні елементи (народні, сучасні, спортивні тощо) відповідно до стилю музики; <i>демонструє</i> елементи деяких народно-сценічних та побутових танців (гопак, козачок, вальс, полька, мазурка, полонез, лезгінка тощо);</p> <p><i>узгоджує</i> рухи з музичним супроводом (співом), <i>орієнтується</i> у сценічному (танцювальному) просторі;</p> <p><i>використовує</i> найпростіші прийоми сценічної поведінки (вітання, поклони, звернення до публіки тощо);</p>	<p>Спів</p> <p>Ознайомлення з елементарною музичною грамотою</p> <p>Визначення виконавських труднощів</p> <p>Відтворення елементарних танцювальних елементів.</p>

<p><i>добирає</i> атрибути для підсилення виразності (із запропонованих або знайомих предметів);</p> <p><i>експериментує</i> зі знайомими художніми техніками, звуками різних тембрів (вокальними та інструментальними, у тому числі із доцільним застосуванням шумових ефектів), з лініями, кольорами, формами, матеріалами тощо, придумує образи, використовуючи знайомі виразні засоби та способи творення (звуки, слова, пантоміму, рухи, лінії, кольори тощо), якими може виразити свої почуття та емоції;</p> <p><i>доцільно комбінує</i> елементи для втілення ідеї в художньому образі;</p> <p><i>виокремлює і фіксує</i> в доступний спосіб (фото, аудіо, відеозйомка, замальовки тощо) цікаві явища довкілля, використовує (поєднує, комбінує) їх у творчій діяльності; <i>організовує</i> середовище навколо себе; <i>пропонує</i> ідеї його оформлення та можливі засоби їх художнього втілення;</p> <p><i>створює</i> елементи композиції / декору для оформлення середовища, в якому живе і навчається; використовує побачене і почуте в художньо-творчій діяльності;</p> <p><i>розпізнає</i> власні емоції від різних видів мистецької діяльності;</p> <p><i>визначає</i> улюблені види мистецької діяльності, займається ним/ ними у вільний час для задоволення; пояснює свій інтерес до певного виду діяльності; обирає їх відповідно до свого настрою, визначає твори мистецтва, звернення до яких поліпшує настрій;</p> <p><i>дотримується</i> загальноприйнятих правил поведінки в закладах культури та мистецтва (театрі, музеї тощо);</p>	<p>Елементарне оформлення сценічного простору для інсценізацій, театралізацій (створення бутафорії, деталей реквізиту. Елементи гриму. Виразність костюму). Експериментування зі звуками (тембрами, регістрами), ритмами, рухами, лініями, кольорами, формами, матеріалами тощо.</p> <p>Дослідження довкілля, фіксація і використання спостережень із власного досвіду для створення художніх образів (повадки тварин; характерні особливості ходи, жестів людей різного віку, інтонація мовлення і пластики людини в різних життєвих ситуаціях тощо). Прикрашання місця, де навчається, живе.</p> <p>Самопізнання і самовираження в художньо-творчій діяльності.</p> <p>Використання видів мистецької діяльності та власних уподобань для задоволення та поліпшення емоційного стану.</p> <p>Виховання культури глядача, слухача.</p>
--	--

Сприймання та інтерпретація мистецтва

емоційно сприймає твори різних видів мистецтва і виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб; відтворює емоційні враження мистецтва різними художніми засобами пояснює, що подобається або не подобається у творі; вирізняє і характеризує елементи музичної мови, застосовані для характеристики музичного образу (мелодія, темп, динаміка, ритм, характер музичної інтонації; тембр та склад виконавців (соліст, хор, оркестр, деякі тембри музичних інструментів), вирізняє і характеризує елементи художньої мови творів образотворчого мистецтва, застосовані для характеристики художнього образу: кольорову гаму твору (тепла, холодна), тональність (світлі й темні кольори), елементи композиції твору (центр, головне і другорядне, симетрію та асиметрію); цілісно охоплює увагою художній твір; зосереджується на характерних деталях; виявляє здатність керувати увагою під час сприймання; відзначає кульмінацію у музичному творі, танці, виставі; порівнює музичні та візуальні, сценічні, хореографічні образи, зіставляє художні образи та явища довкілля (за допомогою дорослого); вирізняє елементи художньої мови творів синтетичних видів мистецтва для характеристики цілісного художнього образу: акторську гру, костюми, декорації, грим, реквізит, освітлення, музичне оформлення театрального/екранного твору; вирізняє і порівнює засоби виразності різних видів мистецтва у створенні подібних образів (зокрема, персонажів казок, тварин, героїчних, явищ природи); розпізнає та характеризує художні матеріали, якими виконана учнівська творча робота (кольорові олівці, фломастери, акварель, гуаш, пластилін тощо);

Сприймання творів різних видів мистецтва. Опанування виразними засобами (елементами) різних видів мистецтва (музичне, образотворче, театр, хореографія, кіно тощо). Вербальна характеристика змісту творів, які мають зображальну або літературну (сюжетну) програму, яскраво виражену жанрову основу (знайомі танці, пісня – колискова, коломийка інші).

Сприймання синтетичних образів

Зіставлення і характеристика виразних засобів різних видів мистецтва (музичне, образотворче, театр, хореографія, кіно тощо). Зіставлення художніх образів, подібних за сюжетом та втілених у різних видах мистецтва.

розрізняє засоби та характеризує музичні твори вокальні та інструментальні (симфонічні), хорові; називає знайомі інструменти оркестру; розрізняє тембри вокальних голосів; характеризує твори живопису, графіки, скульптури, розрізняє засоби художньої виразності; розрізняє та характеризує виразні засоби різновидів театрального мистецтва (драматичний, ляльковий, музичний – опера, балет, мюзикл), народної, класичної, сучасної хореографії; розрізняє та характеризує виразні засоби анімаційних фільмів; *наводить приклади жанрів циркового мистецтва, покладаючись на власний досвід; розпізнає за характерними ознаками деякі жанри музичного і музично-театрального (пісня, танець, опера, балет, мюзикл тощо); має уявлення про етнічне походження і характеризує елемент деяких народних танців (гопак, козачок, полька, мазурка, лезгінка тощо)* *називає* характерні особливості жанрів образотворчого мистецтва (портрет, пейзаж (краєвид), натюрморт, тощо); види орнаментів за змістом (рослинний, геометричний тощо) та застосуванням (стрічковий, розетка), види анімації (мальована, лялькова, пластилінова, комп'ютерна); порівнює природні форми, образи доквілля з їх художнім трактуванням; розпізнає і характеризує власні емоції, враження від сприймання мистецьких творів; пояснює, що подобається або не подобається у творі, порівнює свої уподобання щодо різних видів мистецтва; визначає свої враження від різних творів одного виду мистецтва (за жанрами, настроями, образами, засобами виразності тощо); вирізняє і обирає для сприймання твори мистецтва, що змінюють або передають його / її настрій; рекомендує улюблені твори для сприймання іншим

Мистецько-понятійна пропедевтика. Мистецька обізнаність. Різновиди музичного (вокальна, інструментальна, вокальноінструментальна, хорова, симфонічна музика), образотворчого (живопис, графіка, скульптура). Поняття про мистецтво архітектури. Сценічні мистецтва: театр (драматичний, ляльковий, зокрема, види ляльок, музичний); хореографія (народна, класична, сучасна, зокрема деякі народно-сценічні та побутові танці - гопак, козачок, вальс, полька, мазурка, полонез тощо). Цирк. Екранні мистецтва (кінофільм, мультфільм, зокрема різновиди анімації – (мальована, лялькова, пластилінова, комп'ютерна). Жанри образотворчого мистецтва (портрет, пейзаж (краєвид), натюрморт, анімалістичний тощо); Види орнаментів за змістом (рослинний, геометричний тощо) та застосуванням (стрічковий, розетка). Мистецькі професії відповідно до видів мистецтва. Дослідження доквілля. Проведення паралелей між явищами доквілля і художніми образами в різних видах мистецтва. Самопізнання через сприймання творів мистецтва. Вербальний опис вражень, емоцій, викликаних творами. Самокорекція емоційних станів засобами мистецтва. Використання творів різних видів мистецтва для

	задоволення та поліпшення власного емоційного стану
Комунікація через мистецтво	
<p><i>характеризує</i> власну творчість за поданими орієнтирами, <i>аналізує</i> свої досягнення, свої сильні сторони, визначає за допомогою дорослого необхідні для самовдосконалення дії;</p> <p><i>обирає</i> (за допомогою дорослого) спосіб удосконалення та може його пояснити; презентує створені художні образи, обираючи за допомогою дорослого спосіб презентування (спів, танцювальні рухи, пантоміма, витвори образотворчого мистецтва, інформаційні технології) перед рідними;</p> <p><i>пояснює</i> задум, <i>захищає</i> свою позицію; обговорює з іншими враження від сприймання творів різних видів мистецтва та творчої діяльності, поважаючи уподобання та інтереси інших; ділиться своїми спостереженнями у довір'ї та соціумі;</p> <p><i>знаходить</i> просту мистецьку інформацію (підручники, енциклопедії; аудіо- та відеозаписи, інтернет-ресурси тощо), ділиться нею з іншими, пояснює свої уподобання;</p> <p><i>бере участь</i> у колективних творчих проєктах, зокрема із використанням засобів різних видів мистецтва і художньо-творчої діяльності;</p> <p><i>дотримується</i> правил взаємодії і творчої співпраці;</p> <p><i>виявляє повагу</i> до інших</p>	<p>Презентація власних творчих досягнень.</p> <p>Оцінювання власної творчості за поданими орієнтирами.</p> <p>Відстоювання права на самовираження.</p> <p>Виховні ситуації на основі творів мистецтва (обговорення сюжетів, характерів, вчинків, дій персонажів, створюваних мистецькими засобами).</p> <p>Порівняння сюжетів, вчинків тощо персонажів творів з життєвими ситуаціями.</p> <p>Самооцінювання у колективній творчості.</p> <p>Робота з найпростішими джерелами інформації.</p> <p>Участь в оформленні художніми засобами немистецьких заходів (олімпіад, тематичних ранків, спортивних змагань тощо).</p> <p>Дотримання правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації.</p>

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА
4-й клас (2 год/тижд.)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Рухова діяльність	
<p><i>має уявлення</i> про фізичне виховання в Запорізькій Січі;</p> <p><i>розуміє</i> роль фізичних вправ для розвитку кістково-м'язової, серцево-судинної та дихальної системи організму;</p> <p><i>володіє</i> навичками моделювання рухової діяльності відповідно до визначених навчальних завдань;</p> <p><i>володіє</i> навичками пересувань: ходьба по спіралі; шеренговим кроком;</p> <p><i>біг</i> по слабопересіченій місцевості до 1000 м; біг 30 м з низького старту; біг по прямій; фінішування;</p> <p><i>танцювальні кроки</i>: “бігунець”; “голубець”; ритмічні завдання; фрагмент танцю «Гопак»;</p> <p><i>володіє</i> навичками виконання вправ з малим м'ячем: метання м'яча у вертикальну ціль (мішень 1x1 м) на висоті 3 м з відстані 3 – 4 м на дальність відскоку; метання м'яча з різних вихідних положень;</p> <p><i>елементи футболу</i> – удари м'яча вивченими способами на точність; фінти “відходом”, “ударом”, “зупинкою”;</p> <p><i>елементи гандболу</i> – ловіння м'яча двома руками; передачі м'яча однією рукою на місці; кидок м'яча зігнутою рукою зверху; ведення м'яча правою і лівою рукою;</p> <p><i>застосовує</i> вивчені прийоми в іграх міні-баскетболу, міні-футболу та міні-гандболу;</p>	<p>Фізичне виховання в Запорізькій Січі. Роль фізичних вправ для розвитку кістково-м'язової, серцево-судинної та дихальної системи організму. Закономірності моделювання рухової діяльності Загальнорозвивальні вправи з великими м'ячами, з обручами, з гантелями (вагою 500 г). Вправи для оволодіння навичками пересувань (ходьба, біг).</p> <p>Вправи для формування навичок володіння малим м'ячем.</p> <p>Вправи для формування навичок володіння великим м'ячем (елементи баскетболу). Елементи футболу. Елементи гандболу. Гра в міні-баскетбол, міні-футбол та міні-гандбол.</p>

<p><i>виконує:</i> стрибки зі скакалкою на одній, двох ногах, обертаючи скакалку вперед і назад з проміжними та без проміжних стрибків; стрибки, обертаючи скакалку вперед із перехрещуванням рук (дівчата);</p> <p><i>стрибки</i> у висоту з розбігу способом “переступання”;</p> <p><i>стрибки</i> у довжину з розбігу 7–9 кроків способом “зігнувши ноги”;</p> <p><i>виконує</i> фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: <i>сили</i> – загальнорозвивальні вправи з набивними м'ячами (вага – 1 кг), з гантелями (вага – 500 г); сидячи згинання та розгинання рук в упорі ззаду; утримування ніг під кутом 45 градусів положенні лежачи на спині;</p> <p><i>швидкості</i> – біг з високим підніманням стегна через предмети (кубики, набивні м'ячі тощо); біг з різних вихідних положень на дистанцію 10-15 м; біг з прискоренням за сигналом; багатократні кидки м'яча у стіну в максимальному темпі;</p> <p><i>витривалості</i> – повторний біг 3-5 х 30; стрибки зі скакалкою до 2 хв.; рівномірний біг до 6 хв;</p> <p><i>гнучкості</i> – пружинчасті похитування у положенні “шпагат” (у різних площинах); нахили тулуба назад у різних вихідних положеннях (із допомогою); пружинчасті нахили тулуба із різних вихідних положень;</p> <p><i>координації</i> – подолання смуги перешкод; “човниковий” біг;</p> <p><i>складає та виконує</i> комплекси фізичних вправ на формування правильної постави та запобігання плоскостопості;</p> <p><i>дотримується</i> вимог щодо послідовності виконання вправ на формування правильної постави та запобігання плоскостопості.</p>	<p>Стрибки зі скакалкою. Стрибки у висоту з розбігу способом “переступання”.</p> <p>Стрибки у довжину з розбігу способом “зігнувши ноги”.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку сили.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку швидкості.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку витривалості.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку гнучкості.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку координації.</p> <p>Комплекси фізичних вправ на формування правильної постави та запобігання плоскостопості.</p> <p>Правила дотримання вимог щодо послідовності виконання вправ на формування правильної постави та запобігання плоскостопості.</p>
---	--

Ігрова та змагальна діяльність	
<i>бере участь у рухливих іграх, спортивних іграх, виконуючи різні ролі в процесі рухливих та спортивних ігор</i>	Рухливі ігри. Техніка і тактика спортивних ігор (баскетбол, футбол, гандбол, волейбол). Правила безпечної поведінки в процесі рухової, ігрової та змагальної діяльності.
<i>дотримується правил безпечної поведінки у процесі рухової, ігрової та змагальної діяльності</i>	

АНГЛІЙСЬКА МОВА

4-й клас (3 год/тижд.)

Рекомендоване джерело: Academy Stars 3

**Загальні очікувані результати
навчально-пізнавальної діяльності учнів
(Комунікативна компетентність)**

Комунікативні види мовленнєвої діяльності	Комунікативні уміння	Рівні та дескриптори володіння іноземною мовою відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання
		A1
Рецепті	Сприймання на слух	Розуміє повільне та чітке мовлення з довгими паузами задля полегшення усвідомлення змісту почутого. Розуміє конкретну інформацію (наприклад, про місце або час) у знайомому повсякденному контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
	Зорове сприймання	Розуміє дуже короткі, прості тексти, читаючи їх пофразово, впізнаючи знайомі імена, слова та основні фрази, перечитуючи за потреби.
	Усна взаємодія	Взаємодіє у простий спосіб, але комунікація повністю залежить від повторення в уповільненому темпі, перефразування та доповнення.

		Ставить і відповідає на прості запитання, ініціює і вербально реагує на прості твердження, які стосуються нагальних потреб і дуже знайомих тем.
	Писемна взаємодія	Пише короткі фрази для надання базової інформації (ім'я, адреса, родина), в анкет або записці, використовуючи словник.
	Онлайн взаємодія	Встановлює базовий соціальний контакт онлайн, вживаючи найпростіші ввічливі форми вітання та прощання.
		Розміщує прості онлайн вітання, вживаючи основні формульні вирази.
		Розміщує онлайн прості короткі твердження про себе, якщо їх можна вибрати з меню та/або скористатись онлайн перекладачем.
Продуктивні	Усне продукування	Продукує короткі фрази про себе, надаючи базову персональну інформацію (напр., ім'я, адреса, родина, національність)
	Писемне продукування	Надає базову інформацію в письмовій формі (наприклад, ім'я, адреса, національність), з можливим використанням словника.

Лінгвістична компетенція на кінець 4-го класу

Лінгвістичний діапазон	A1
Загальний	Володіє базовим діапазоном простих виразів про особисті деталі та потреби конкретного типу.
	Використовує деякі базові структури в простих реченнях, дещо оминаючи або скорочуючи деякі елементи.
Лексичний	Має елементарний словниковий запас для використання в конкретних ситуаціях.
Граматичний	Вживає обмежену кількість простих граматичних структур та шаблонних речень у межах вивченого матеріалу.
Фонологічний	Вимова дуже обмеженого репертуару вивчених слів та фраз може бути зрозумілою для співрозмовника з деякими труднощами.

	Правильно вимовляє обмежену кількість звуків, а також правильно ставить наголос у простих знайомих словах та фразах.
	Відтворює звуки виучуваної мови під уважним керівництвом учителя.
	Артикулює обмежену кількість звуків, отже мовлення стає зрозумілим, якщо співрозмовник надає підтримку (пропонує правильну вимову).

4-ий клас

Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	Мовний інвентар – лексичний діапазон	Мовленнєві функції
Я, моя родина і друзі	Місце проживання населені пункти	<ul style="list-style-type: none"> • привітатися • попрощатися • вибачитися • подякувати • представити себе/когось; • називати/описувати когось/щось • ставити запитання і відповідати на них • розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції /команди • вітати зі святом • виражати настрій • висловлювати уподобання
Помешкання	види помешкань	
Відпочинок і дозвілля	спорт улюблені дитячі герої магазини і покупки	
Людина	гігієна стан здоров'я	
Природа і навколишнє середовище України та країн виучуваної мови	довкілля природні явища	
Подорож по Україні та до країн виучуваної мови	поїздка на канікулах види транспорту назви столиць, населених пунктів	
Свята та традиції	святкування в кафе	
Шкільне життя	місяці шкільні події	

Річне оцінювання проводиться з усіх навчальних предметів, обов'язкових для вивчення відповідно до освітньої програми.

Графік проведення консультацій (одна з кожного предмету напередодні оцінювання), здійснення оцінювання та перелік завдань з навчальних предметів буде оприлюднено завчасно в електронному кабінеті здобувача освіти на платформі «Єдина школа».

Установлення ступеня досягнення учнями 4-х класів обов'язкових результатів навчання здійснюється за допомогою формульованого та підсумкового оцінювання (рівневого оцінювання: високий \ достатній \ середній \ початковий рівень сформованості результату навчання)).

Оцінювання проводиться, як правило, до закінчення навчального року (попередньо червень 2026 року).